

ÄÄNEKOSKI

Pukinpuiston ympäristön
arkeologinen inventointi
2025



Janne Soisalo

Tilaaaja: Äänekosken kaupunki

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Sisällys

Perustiedot.....	3
Kartta Pukinpuiston ympäristön asemakaavan sijainnista Äänekoskella	4
Kartta inventointialueesta	5
Inventointi.....	6
Esiselvitykset	6
Arkistotutkimus	6
Maastonpiirteet ja vesistöhistoria	9
Maastotyö.....	10
Tulos.....	11
Lähteet.....	12
Yleiskuvia alueelta	13

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kansikuva: Lönrotinkatua kuvattuna kaakkoon.

Perustiedot

- Alue:* Äänekosken kaupungissa sijaitsevan Pukinpuiston ympäristön asemakaavan muutos 992 2/37.
- Tarkoitus:* Selvittää asemakaavan muutosalueella mahdollisesti sijaitsevat muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kulttuuriperintökohteet.
- Maastotyö:* 7.9.2025.
- Tilaaja:* Äänekosken kaupunki.
- Tekijät:* Arkeologitoimisto Aleksandria Oy. Maastotyö: Janne Soisalo. Raportti: Janne Soisalo.
- Aikaisemmat tutkimukset:* Aluetta ei ole aikaisemmin inventoitu kaavoitusta varten.
- Tulokset:* Inventoinnissa ei löydetty kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia suojelukohteita.
- Lausunto:* Keski-Suomen museo, JyväskyläDno-2025–1936.
- Selityksiä:* Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 10/2025, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2025. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja tallessa Arkeologitoimisto Aleksandria Oy: n kovalevyllä. Kuvat: J. Soisalo. Raportin kohdenumerot ovat epävirallisia ja tarkoitettu vain karttaviitteiksi. Kaikki mittaukset on tehty Maastokartat sovelluksella ja niiden mittatarkkuus on +/- kolme metriä.

Arkeologitoimisto Aleksandria

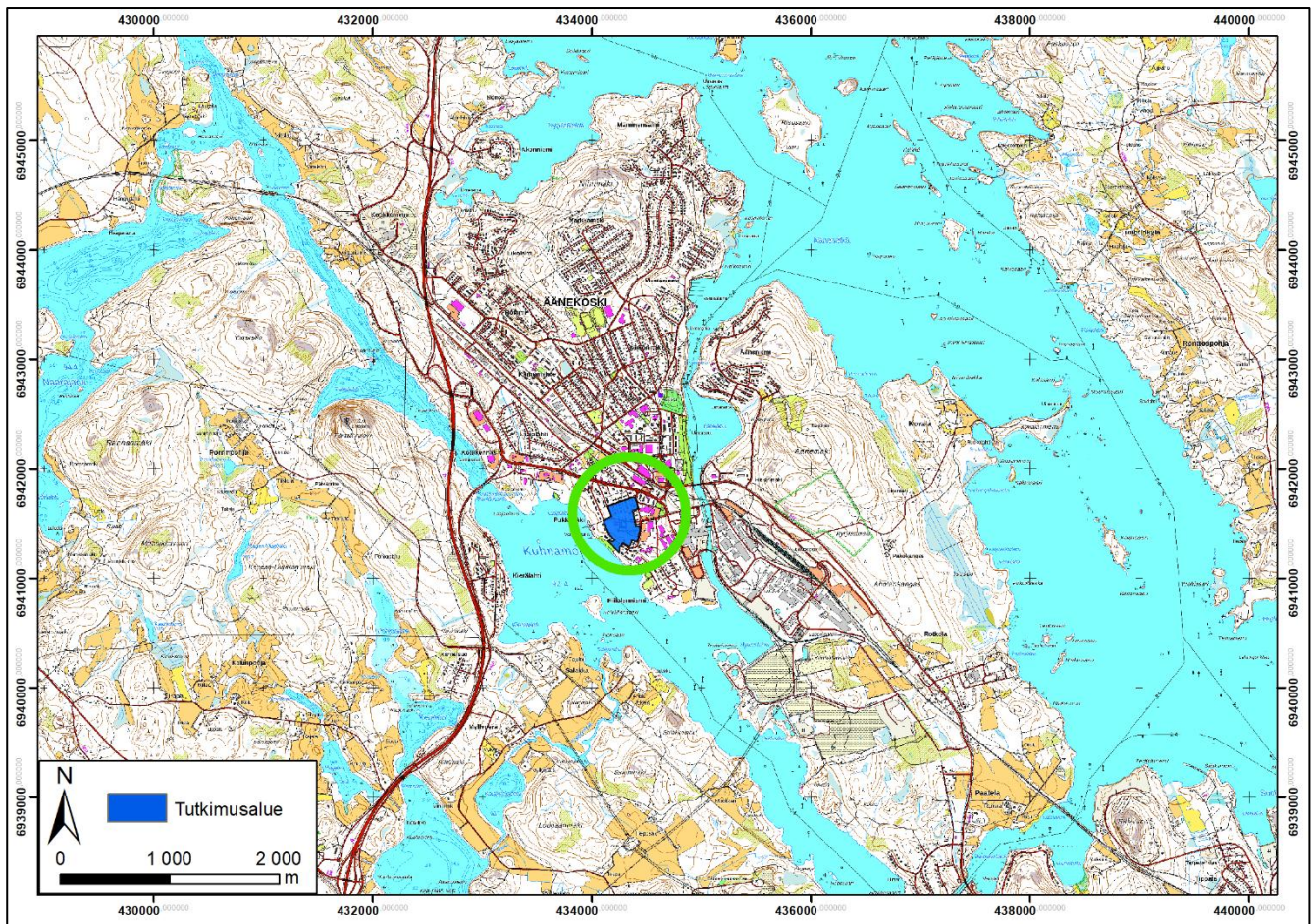
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta Pukinpuiston ympäristön asemakaavan sijainnista Äänekoskella



Kartta 1. Pukinpuiston ympäristön asemakaava sijaitsee Äänekosken keskustan lounaispuolella.

Arkeologitoimisto Aleksandria

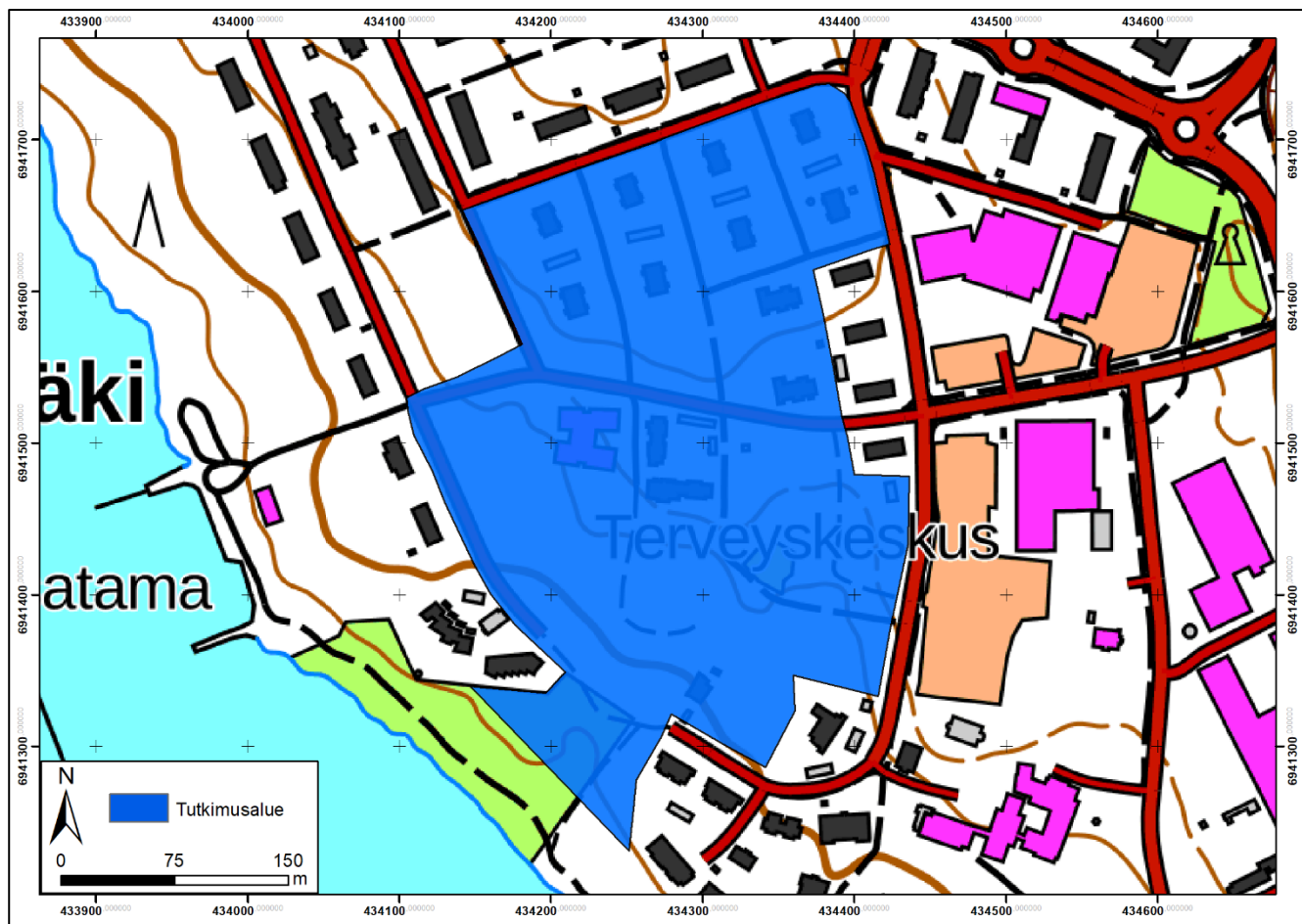
Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Kartta inventointialueesta



Kartta 2. Karttaan on merkitty tutkittu alue, joka on rajattu sinisellä viivalla.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Inventointi

Äänekosken kaupunki on laatimassa Pukinpuiston ympäristön asemakaavan muutosta. Keski-Suomen museo edellytti 2.5.2025 antamassaan lausunnossaan JyväskyläDno-2025–1936 asemakaavan muutoksen arkeologista inventointia. Äänekosken kaupunki tilasi arkeologisen inventoinnin Arkeologitoimisto Aleksandria Oy:ltä. Tässä inventoinnissa tutkittiin maastossa koko Keski-Suomen museon inventoitavaksi edellyttämä alue. Arkeologi FM Janne Soisalo teki inventoinnin maastotyön, 7.10.2025, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Esiselvitykset

Arkistotutkimus

Arkistotutkimus ulottui koko asemakaavan alueelle, jolta tarkistettiin vanhat peruskartat ja vanhimmat saatavilla olevat ja riittävän tarkat kartat, joista vanhin on Kuninkaan kartastosta ja kuvaa 1770-luvun tilannetta. Tällöin asemakaavan paikalle on merkitty metsää. Aluetta kuvaavat myös myöhemmät isojakokartta vuodelta 1833 ja pitäjänkartta vuodelta 1846, joissa molemmissa alue on vielä metsää. Asemakaavan alue kuuluu kartoilla Äänekosken kylään, joka sijaitsee kosken ympäristössä. Asutus ja pellot ulottuvat jo tässä vaiheessa aivan kaavan läheisyyteen. Vanhojen karttojen perusteella asemakaavan alueelta voisikin olla löydettävissä historiallisen ajan elinkeinoihin liittyviä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia suojelukohteita.

Pukinpuiston asemakaavan alueelle on rakennettu voimakkaasti 1900-luvulla. Alueella on ollut asuinrakennuksia, sen lounaisosassa oli peltoa ja eteläosassa rautatie. Rakennukset ja rautatie on sittemmin purettu ja alue on suurelta osin metsittynyt ja pusikoitunut. Vanhojen karttojen mukaan alkuperäistä ja rakentamatonta maata on jäljellä parhaiten asemakaavan luoteiskulmassa Kuhnamontien ja Lönnrotinkadun rajaamalla alueella. Muokkaamatonta maata on jäljellä myös todennäköisesti siellä täällä aikaisemmin rakennettujen alueiden välissä.

Muinaisjäännösrekisteri tarkastettiin ennen maastotöitä eikä siihen ollut tuolloin merkittynä kiinteitä muinaisjäännöksiä, muita suojelukohteita tai löytöpaikkoja, jotka olisivat olleet inventointialueella. Lähistöltä, noin 100 m asemakaavan länsikulmasta länsiluoteeseen, tunnetaan yksi kivikautinen löytöpaikka Pukkimäki (Mj. rek. 1000003551), josta on löydetty kivikautinen taltta.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

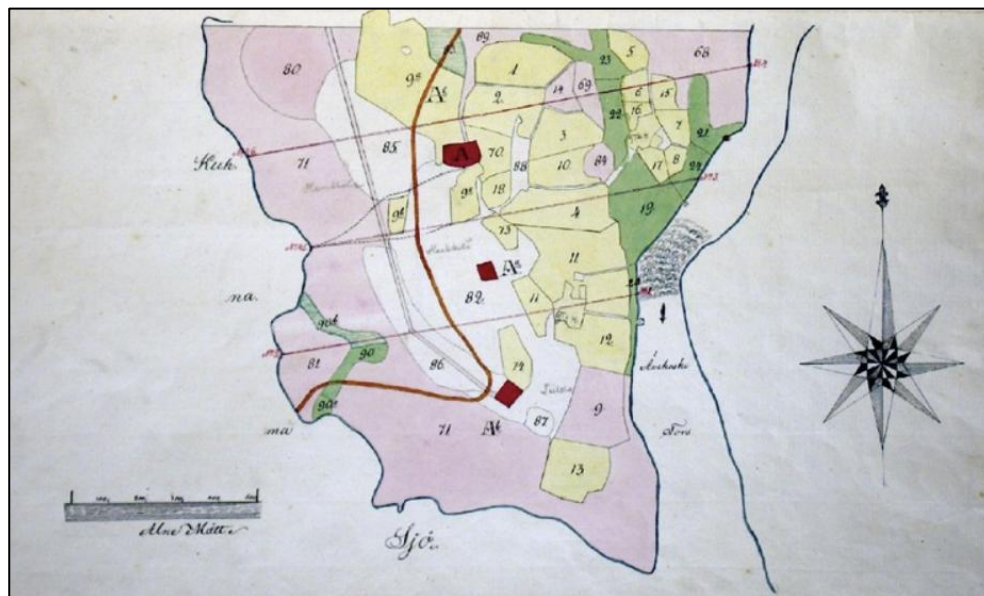
Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kartta 3. Ote vuoden 1776-1805 Kuninkaan kartastosta. Pukinpuiston ympäristön asemakaavan alueelle ei ole merkitty asutusta, vaan alue on metsää.



Kartta 4. Nykyisen Äänekosken kaupungin aluetta 1833 laaditulla isojakokartalla. Asemakaavan alue on merkitty metsäksi kartan luoteisosassa.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kartta 5. Vuonna 1846 laaditulla pitäjänkartalla Pukinpuiston ympäristön asemakaavan alueella tilanne ei ole muuttunut verrattuna 1833 karttaan.



Kartta 6. Vuonna 1984 laaditulla peruskartalla asemakaavan alueella on asuin- ja ulkorakennuksia sekä metsää ja peltoa. Purettu rautatielinja on merkitty katkoviivalla. Vain Kuhnamentien ja Lönnrotinkadun rajaamassa luoteiskulmauksessa on säilynyt merkittävässä määrin koskematonta maata.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Maastonpiirteet ja vesistöhistoria

Pukinpuiston ympäristön asemakaavan alue on lähes kokonaan Kymijoen vesistöön kuuluvan Kuhnamon (92.4 m mpy) rantaa kohti viettävää rinnettä. Lähimmillään Kuhnamon rantaan on asemakaavan alueelta noin 50 metriä. Korkeudeltaan alue vaihtelee noin 95–111 metrin välillä. Maaperä on rinteen ylemmissä osissa hiekkaista moreenia, joka muuttuu saveksi rinteen alaosassa. Alueen rakentamattomissa osissa kasvaa pääsääntöisesti nuorta lehtimetsää ja alempana rinteessä myös pajua ja muuta pensaikkoa. Paikat, joissa ei ole sijainnut taloja tai muita purettuja rakenteita erottuvat maastossa vanhemman puustonsa ansiosta. Varsinkin asemakaavan luoteis- ja länsirinteellä kasvaa vanhoja mäntyjä paikoissa, jotka ovat säästyneet rakentamiselta ja muulta maankäytöltä.

Mannerjäätikko väistyi alueelta noin 9100 eaa., jolloin vedenkorkeus oli noin 160 metriä nykyistä merenpintaa korkeammalla. Nykyistä Itämeren edeltäneen Ancylysjärven vesi laski nopeasti ja noin 7900 eaa. Pukinpuiston alueen korkeimmat osat nousivat vedenpinnan yläpuolelle. Veden lasku jatkui, ja veden korkeuden ollessa noin 100 m vuoden 6800 eaa. vaiheilla Muinais-Päijänne kuroutui omaksi järvioltaakseen Ancylysjärvestä. Muinais-Päijänteen vesi alkoi sen jälkeen kohota ja pinnan nousu jatkui Äänekosken alueella noin 108 metriin asti, jolloin noin 5000 eaa. Heinolanharju murtui ja Muinais-Päijänteen vesi laski nopeasti 4–5 metriä. Ensin Muinais-Päijänteen ja sitten siitä itsenäistyneen Kuhnamon pinta on laskenut hitaasti nykyiselle tasolleen tätä seuraavien noin 5000 vuoden aikana.

Vesistöhistorian perusteella aikavälille 6800–5000 eaa. ajoittuvat esihistorialliset asuinpaikat ovat jääneet Muinais-Päijänteen tulvan alle, ja ne ovat rantavoimien tuhoamia. Tämä vastaa maastossa korkeustasoja 103–108 m. Sen sijaan vuoden 5000 eaa. jälkeen käytössä olleita rantasidonmaisuuksia asuinpaikkoja alueelta voi olla löydettävissä, todennäköisimmin alle 104 metrin alapuolella. Kuhnamo sijaitsee länteen ja pohjoiseen johtavien vesireittien varrella ja sen eri aikaiset rantatasot ovat hyvin potentiaalisia erilaisten esihistoriallisten muinaisjäännösten löytymiselle. Näitä voi alueella olla vesistöhistorian perusteella kaikilla korkeustasoilla, mutta välillä 103–108 m ainakin asuinpaikkojen löytäminen on epätodennäköistä.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kaava-alueen esihistorian kannalta potentiaalisimmaksi arvioitua luoteisosaa kuvattuna länteen.

Maastotyö

Koko Pukinpuiston asemakaavan muutoksen alue tarkastettiin maastossa rakentamattomilta osin silmämääräisesti ja kattavasti. Omakotitalojen pihalle ei menty. Muut rakennetut alueet käytiin kuitenkin tarkastamassa silmämääräisesti. Rakennettuja tontteja voi pitää arkeologisessa mielessä tuhoutuneina, sillä maansiirtotyöt rakennus- ja monen tontin osalta myös purkuvaiheessa ovat tuhonneet mahdolliset muinaisjäännökset.

Maastotyössä keskityttiin erityisesti asemakaavan rakentamattomiin osiin, joita on alueen luoteis- ja länsiosissa sekä siellä täällä rakennettuja tonttien väleissä. Nämä tutkittiin tarkasti ja niille tehtiin systemaattisesti lapiolla koepistoja maan pinnalle näkymättömien muinaisjäännösten löytämiseksi. Koepistot olivat kooltaan noin 25 x 25 cm ja ne kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan saakka. Kaikki kaivettu maa käytiin läpi kaivauslastalla. Ehjänä säästyneissä maastonkohdissa käytettiin tutkimuksessa apuna metallinilmaisinta, mutta mitään modernia vanhempaa sillä ei löydetty. Maastotöissä ei saatu mitään havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä tai muista arkeologisista suojelukohteista alueella.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kuva kaava-alueen lounaisosasta. Kuvaussuunta lounaaseen. Vielä 1984 paikalla oli kartan mukaan peltoa.

Tulos

Inventoinnissa Pukinpuiston ympäristön asemakaavan muutoksen alueelta ei löytynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia suojelukohteita.

7.11.2025

Janne Soisalo

Arkeologitoimisto Aleksandria Oy

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Lähteet

Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805. Toimittanut Erkki-Sakari Harju 2012. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

<https://kartta.museoverkko.fi/>

Vanhat kartat -sivusto <https://vanhatkartat.fi/#13.85/62.59506/25.73296>

Isojakokartta 1833. Boisman, Carl Fredrik., Sahlstein, Johan Olivier. Signum: KA E47b 3/1

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200910284324>

<https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/item/41446>

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 3221 06 Ia.* -/- - Äänekoski, Suolahti (--). Tiedosto 1082188. Kansallisarkisto. Viitattu 9.10.2025.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi

Yleiskuvia alueelta



Kaava-alueen keskiosan niitty kuvattuna kaakkoon.



Kaava-alueen keskiosassa on monin paikoin maa- ja kivikasoja purettujen rakennusten paikalla. Kuvattu pohjoiseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kuhnamontien rakennettua eteläpuolta kuvattuna länteen.



Rakentamatonta entistä peltoa Kuhnamontien pohjoispuolella kuvattuna pohjoiseen.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi



Kuhamontien pohjoispuolista lähes luonnontilaista metsää kuvattuna etelään. Aluetta tutkittiin koepistoin ja metallinpaljastimella.

Arkeologitoimisto Aleksandria

Y-tunnus 3440021-3

Paasitie 3a, 02330 Espoo

+358 45 801 9900

info@arkeologitoimisto.fi